

Філософія

УДК 316.77:004.738.5:159.9

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20135573>

Епістемічна стійкість особистості до дезінформації в умовах цифрового суспільства постправди

Волошина Наталія Миколаївна,

кандидат філософських наук, доцент, доцент Спеціальної кафедри,
Інститут спеціального зв'язку та захисту інформації Національного
технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені
Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-9966-9796>

Гангал Артур Васильович,

кандидат філософських наук, доцент, доцент Спеціальної кафедри,
Інститут спеціального зв'язку та захисту інформації Національного
технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені
Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-7297-3309>

Санакуєв Микола Георгійович,

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник, відділ
оперативної інформації, Національна бібліотека України імені
В. І. Вернадського, Україна, м. Київ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-7725-6117>

Прийнято: 27.04.2026 | Опубліковано: 12.05.2026

Анотація. Умови цифрового суспільства постправди актуалізують проблему зниження здатності особистості до критичного осмислення інформації, що зумовлено інтенсифікацією дезінформаційних потоків, алгоритмізацією інформаційного середовища і зростанням впливу емоційно забарвлених наративів. За таких умов особливого значення набуває епістемічна стійкість як інтегративна характеристика, що забезпечує здатність індивіда критично оцінювати достовірність інформаційних повідомлень в умовах інформаційної невизначеності. **Метою статті** є теоретичне обґрунтування сутності епістемічної стійкості особистості до дезінформації та розроблення концептуальної моделі її структури, чинників впливу і процесу формування в умовах цифрового суспільства постправди. **Методи дослідження** включають аналіз і синтез наукових підходів, систематизацію теоретичних положень, структурно-функціональне моделювання та концептуальне узагальнення. **У результаті** дослідження виокремлено і систематизовано структурні компоненти епістемічної стійкості (когнітивний, емоційно-регулятивний, поведінковий, ціннісно-смісловий), що дозволило представити її як інтегративну систему взаємопов'язаних характеристик. Ідентифіковано та класифіковано чинники, що визначають її формування, зокрема когнітивні, психологічні, соціальні, технологічні та освітні, які можуть виконувати як дестабілізаційну, так і стабілізаційну функцію. Розроблено процесуальну модель протидії дезінформації, що відображає послідовність етапів епістемічної фільтрації інформації – від первинного сприйняття до формування стійкої когнітивної позиції. **Висновки.** Отримані результати дозволяють розглядати епістемічну стійкість як динамічну багаторівневу характеристику, що формується в процесі взаємодії особистості з інформаційним середовищем та забезпечує здатність до критичного відбору й інтерпретації інформації. Практичне значення дослідження полягає в можливості використання запропонованої

моделі як теоретичного підґрунтя для розроблення освітніх і когнітивних стратегій, спрямованих на підвищення медіаграмотності та розвиток критичного мислення.

Ключові слова: *медіаграмотність, критичне мислення, інформаційна гігієна, когнітивні викривлення, фактчекінг, цифрове середовище, інформаційні впливи.*

Epistemic resilience of the individual to disinformation in the context of the digital post-truth society

Nataliia Voloshyna,

Candidate of Philosophical Sciences, Assistant Professor, Assistant Professor at the Special Department, Institute of Special Communication and Information Protection of the National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute», Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-9966-9796>

Artur Hanhal,

Candidate of Philosophical Sciences, Assistant Professor, Assistant Professor at the Department, Institute of Special Communication and Information Protection of the National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute», Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-7297-3309>

Mykola Sanakuiev,

Candidate of Philosophical Sciences, Senior Researcher, Department of Operational Information, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-7725-6117>

Abstract. *The conditions of the digital post-truth society intensify the decline in individuals' ability to critically comprehend information, driven by the growing scale of disinformation flows, the algorithmization of the information environment, and the increasing influence of emotionally charged narratives. Under such conditions, epistemic resilience takes on particular significance as an integrative characteristic that enables an individual to critically evaluate the reliability of information in environments of informational uncertainty. **Objective of the article** is to provide a theoretical substantiation of the essence of epistemic resilience to disinformation and to develop conceptual models of its structure, influencing factors, and formation process in the context of the digital post-truth society. The **research methods** include analysis and synthesis of scholarly approaches, systematization of theoretical provisions, structural-functional modeling, and conceptual generalization. **Results.** The study identifies and systematizes the structural components of epistemic resilience (cognitive, emotional-regulatory, behavioral, and value-semantic), thereby enabling it to be presented as an integrative system of interrelated characteristics. The factors influencing its formation are identified and classified, including cognitive, psychological, social, technological, and educational dimensions, which may function as both destabilizing and stabilizing mechanisms. A process-based model of counteracting disinformation is developed, reflecting the sequence of stages of epistemic information filtering, from initial perception to the formation of a stable cognitive position. **Conclusions.** The obtained results allow epistemic resilience to be interpreted as a dynamic, multi-level characteristic formed through the interaction between the individual and the information environment, ensuring the capacity for critical selection and interpretation of information. The practical significance of the study lies in the potential to use the proposed models as a theoretical foundation for developing educational and cognitive strategies to enhance media literacy and foster critical thinking.*

Keywords: *media literacy, critical thinking, information hygiene, cognitive biases, fact-checking, digital environment, informational influences.*

Постановка проблеми. Цифрова трансформація суспільства зумовила суттєві зміни в способах виробництва, поширення та сприйняття інформації, що, зі свого боку, актуалізувало феномен постправди як специфічного типу інформаційної реальності, в якій емоційні та суб'єктивні інтерпретації набувають більшого впливу, ніж перевірені факти. У таких умовах дезінформація перестає бути випадковим явищем і перетворюється на системний чинник впливу на свідомість особистості.

Проблема полягає в зниженні здатності індивіда до критичного оцінювання інформації та розпізнавання її достовірності, що зумовлено як особливостями когнітивного оброблення інформації, так і впливом цифрових технологій, зокрема алгоритмів персоналізації контенту. Це призводить до формування інформаційних бульбашок, посилення когнітивних викривлень і зростання вразливості до маніпулятивних впливів.

Відповідно, у цьому розумінні епістемічна стійкість особистості набуває значення ключової умови забезпечення інформаційної безпеки як на індивідуальному, так і на суспільному рівнях. Проблематика епістемічної стійкості безпосередньо пов'язана з важливими науковими та практичними завданнями, зокрема розвитком медіаграмотності, формуванням навичок критичного мислення, удосконаленням освітніх програм та створенням ефективних стратегій протидії дезінформації.

Таким чином, постає необхідність комплексного аналізу епістемічної стійкості як інтегративної характеристики особистості, що дозволяє ефективно взаємодіяти з інформаційним середовищем в умовах постправди.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений огляд наукових джерел засвідчує багатовимірний характер проблематики епістемічної

стійкості особистості до дезінформації в умовах цифрового суспільства постправди, що охоплює як когнітивно-психологічні, так і соціокомунікаційні та технологічні аспекти. Узагальнення сучасних досліджень дозволяє окреслити ключові теоретико-методологічні підходи до розуміння механізмів протидії дезінформації, а також визначити напрями формування стійкості особистості в умовах інформаційної невизначеності.

Зокрема, К. С. Кузьменкова [1] розглядає феномен дезінформації як складний міждисциплінарний об'єкт дослідження, акцентуючи увагу на його багаторівневій природі та різноманітності підходів до інтерпретації, що створює підґрунтя для глибшого розуміння механізмів інформаційного впливу. Психологічну стійкість особистості в умовах кризових соціальних викликів характеризує у своєму дослідженні О. А. Чиханцова [2], обґрунтовуючи її як ключову характеристику, що забезпечує адаптивність і здатність до подолання дестабілізаційних впливів.

Водночас М. Е. Фролова і В. М. Козел [3] аналізують інформаційну війну як специфічний контекст функціонування дезінформації, підкреслюючи її вплив на студентську аудиторію та формування вразливості до маніпулятивних повідомлень. Соціокультурний вимір інфодемії розкривають Ю. Калиновський та С. Жданенко [4], наголошуючи на трансформації інформаційного середовища в умовах глобальної нестабільності та посиленні ролі масових комунікацій у формуванні колективних уявлень.

Дослідники А. Стеценко та Г. Павлик [5] обґрунтовують критичне мислення як базовий чинник психологічної безпеки особистості, що формує здатність до раціонального оцінювання інформації та зниження вразливості до маніпулятивного інформаційного впливу. При цьому А. Б. Борканюк та С. О. Шульмін [6] розглядають критичне мислення як складову частину інформаційної безпеки, підкреслюючи його роль у формуванні захисних механізмів проти інформаційних загроз.

У дослідженні М. Багорки та К. Перерви [7] акцентовано на когнітивних викривленнях як чинниках, які впливають на прийняття рішень, що дозволяє пояснити механізми підвищеної сприйнятливості до дезінформації. Науковець А. Юрій [8] аналізує медіаграмотність як ефективний інструмент протидії дезінформаційним впливам, зокрема в контексті державної інформаційної політики, що розширює практичний вимір досліджуваної проблеми.

Фактори сприйнятливості громадян до дезінформації досліджує С. Шаповалов [9], пропонуючи міждисциплінарний підхід до їх аналізу та підкреслюючи значення поєднання психологічних і соціальних чинників. Автор А. Лупина (A. Luryna) [10] зосереджується на моделюванні сценаріїв культурної стійкості молоді в умовах гібридних інформаційних загроз, що дозволяє розширити розуміння стійкості як соціокультурного феномену.

Дослідник Т. Кисса (T. Kyssa) [11] аналізує психологічні механізми формування нереалістичних очікувань під впливом соціальних мереж, що опосередковано відображає вплив цифрового середовища на когнітивні процеси особистості. Трансформації комунікації в умовах війни досліджують учені Л. Юлдашева (L. Yuldasheva), О. Ємець (O. Yemets), Н. Сенчило-Татліліоглу (N. Senchylo-Tatlilioglu), С. Субота (S. Subota) та В. Тимкова (V. Tymkova) [12], акцентуючи на етичних викликах, медіанаративах і стратегічній комунікації, що формують інформаційне середовище сучасності.

Зарубіжні дослідники Л. Беннет (L. Bennett) та С. Лівінгстон (S. Livingston) [13] вводять поняття «порядок дезінформації», підкреслюючи його зв'язок із трансформацією демократичних інституцій та кризою довіри до інформації. При цьому М. Гамелірс (M. Hameleers) [14] пропонує концептуалізацію дезінформації як контекстно зумовленого явища, інтегруючи акторів, наміри та технології її поширення, що є важливим для розуміння структурних характеристик інформаційного впливу.

Дослідник Р. Палезе (R. Palese) [15] аналізує феномен «штучної правди» в контексті алгоритмічної влади, акцентуючи на кризі епістемічного авторитету в цифровому середовищі, що безпосередньо пов'язано з проблемою епістемічної стійкості. Трансформацію довіри в умовах постправди розглядає Й. Баєр (J. Bayer) [16], підкреслюючи необхідність переосмислення механізмів формування довіри до інформації та інституцій.

Водночас наявні дослідження здебільшого мають фрагментарний характер, що актуалізує необхідність інтеграції різних підходів у межах цілісної концептуальної моделі, спрямованої на пояснення механізмів протидії дезінформації в умовах цифрового суспільства постправди.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри зростання наукового інтересу до проблематики дезінформації та критичного мислення, низку важливих аспектів епістемічної стійкості розроблено недостатньо.

Передусім у наукових дослідженнях відсутнє цілісне уявлення про структуру епістемічної стійкості як інтегративного феномену. Більшість підходів зосереджено переважно на когнітивних аспектах, при цьому не висвітлено роль емоційно-регулятивних, поведінкових та ціннісних компонентів.

Недостатньо уваги приділено також системному аналізу чинників, що впливають на формування та функціонування епістемічної стійкості. Зокрема, бракує узагальнених моделей, які б одночасно враховували когнітивні, соціальні, технологічні та психологічні впливи в їх взаємозв'язку.

Окремою нерозглянутою проблемою є відсутність процесуального бачення протидії дезінформації. У наявних дослідженнях здебільшого описано окремі навички або стратегії, однак не запропоновано цілісну модель, що відображає послідовність когнітивних дій особистості під час взаємодії з інформацією. Причини такої фрагментарності полягають у

міждисциплінарному характері проблеми, що ускладнює інтеграцію різних теоретичних підходів, а також у динамічності самого цифрового середовища.

Розв'язання зазначених питань є принципово важливим, оскільки дозволяє перейти від описового аналізу до виявлення механізмів формування епістемічної стійкості особистості.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне обґрунтування сутності епістемічної стійкості особистості в умовах цифрового суспільства постправди.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- 1) виокремити та систематизувати структурні компоненти епістемічної стійкості особистості, обґрунтувавши їх взаємозв'язок;
- 2) ідентифікувати та класифікувати чинники, що впливають на епістемічну стійкість, визначивши їх дестабілізаційний і стабілізаційний потенціал у цифровому середовищі;
- 3) розробити процесуальну модель протидії дезінформації, що відображає послідовність когнітивних етапів взаємодії особистості з інформацією.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний інформаційний простір характеризується зростанням обсягів дезінформації, що ускладнює процеси ідентифікації достовірних знань і підвищує ризики маніпулятивного впливу на свідомість особистості. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема формування епістемічної стійкості як здатності індивіда зберігати орієнтацію на істину в умовах інформаційної невизначеності та когнітивного перевантаження.

Дезінформація розглядається не лише як окреме явище, а як складний соціокомунікаційний процес, що інтегрує різні механізми впливу, включаючи когнітивні, емоційні та технологічні чинники [1, с. 100]. Це зумовлює

необхідність переходу від вузького розуміння інформаційної безпеки до більш комплексного бачення, що охоплює внутрішні ресурси особистості.

Водночас дослідження психологічної стійкості свідчать про її ключову роль у забезпеченні адаптації до умов невизначеності та протидії деструктивним інформаційним впливам [2, с. 38]. Конкретизація внутрішніх механізмів такої стійкості дозволяє перейти від загального розуміння адаптаційного потенціалу особистості до аналізу її здатності взаємодіяти з інформацією.

Особливого значення в цьому контексті набуває здатність особистості до критичного мислення, рефлексії та оцінення достовірності інформації, що формує основу її епістемічної автономії. Умови постправди, в яких емоційні наративи часто домінують над фактами, потребують розширення традиційних підходів до аналізу інформаційної поведінки. Саме тому епістемічну стійкість доцільно розглядати як інтегративну характеристику, що формується на перетині індивідуальних та соціальних факторів. Такий підхід дозволяє перейти від описового аналізу дезінформаційних явищ до виявлення внутрішніх механізмів їх сприйняття та інтерпретації особистістю.

У сучасних наукових підходах епістемічна стійкість дедалі частіше розглядається як багаторівнева система, що формується в процесі взаємодії когнітивних, емоційних і соціальних механізмів. Тому здатність особистості протистояти дезінформації визначається не лише рівнем розвитку критичного мислення, але й особливостями емоційної регуляції, поведінковими стратегіями роботи з інформацією та ціннісними орієнтаціями. Це підкреслює значущість критичного мислення як базового інструменту оцінювання інформації, а також роль когнітивних викривлень як чинників, що знижують об'єктивність сприйняття [6, с. 71]. У поєднанні з психологічною стійкістю ці характеристики формують основу здатності особистості до опору інформаційним маніпуляціям.

З огляду на зазначене доцільним є представлення епістемічної стійкості у вигляді структурної схеми, яка відображає взаємозв'язок ключових компонентів (рис. 1).

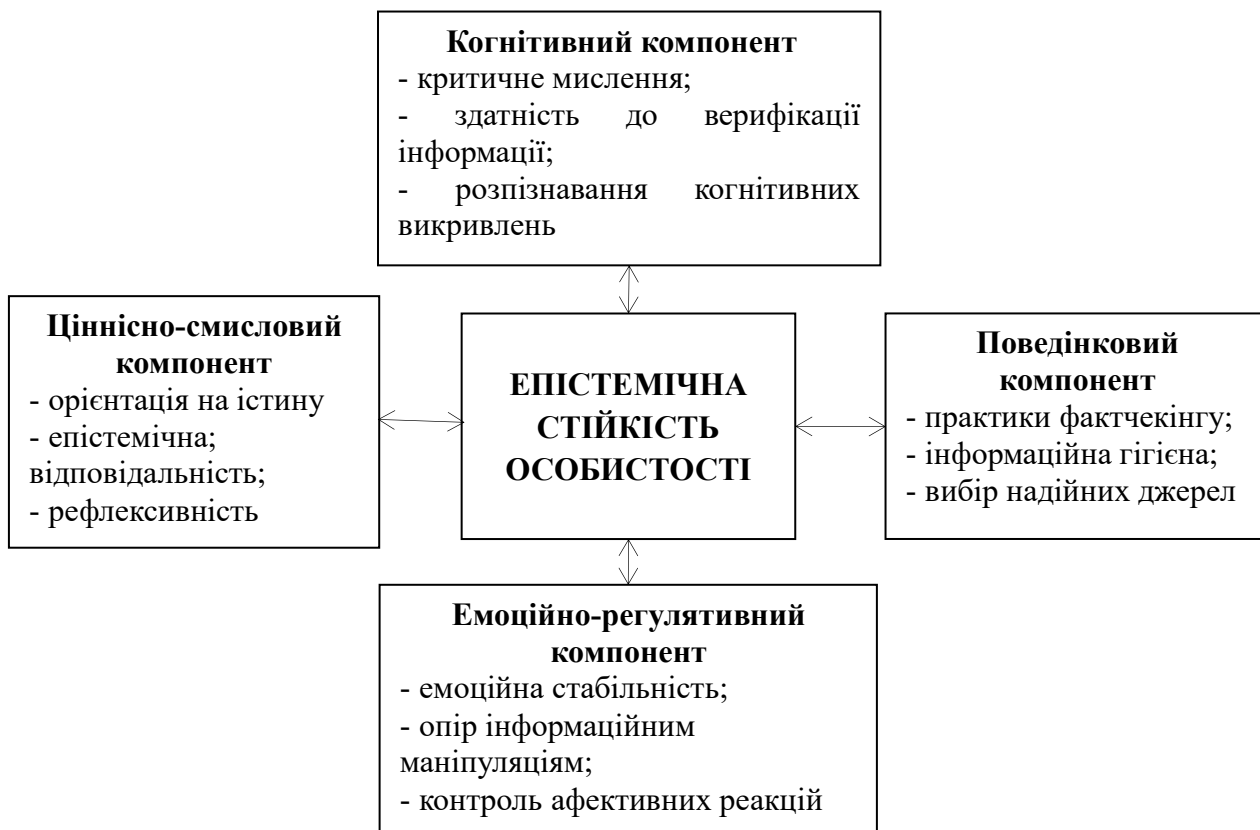

Рис. 1. Структура епістемічної стійкості особистості

Джерело сформовано авторами на основі [2, с. 39; 5, с. 1767; 7]

Запропонована структура дозволяє не лише узагальнити наявні наукові підходи до розуміння епістемічної стійкості, але й інтегрувати їх в єдину концептуальну систему, що відображає складність і багатовимірність цього феномену. Така структурна організація акцентує на взаємозалежності компонентів, що дає змогу розглядати епістемічну стійкість як динамічне утворення, чутливе до змін інформаційного середовища. На відміну від підходів, які обмежуються аналізом когнітивних характеристик, таке комплексне розуміння епістемічної стійкості особистості враховує емоційно-регулятивні та ціннісні аспекти, що істотно розширює інтерпретаційні

можливості дослідження. Це дозволяє пояснити, чому навіть за наявності розвинених аналітичних навичок особистість може залишатися вразливою до дезінформації – через вплив емоційних реакцій або ціннісних установок. Крім того, включення поведінкового компонента акцентує увагу на практичних стратегіях взаємодії з інформацією, що переводить дослідження з теоретичної площини в прикладну. Таким чином, епістемічна стійкість постає як результат узгодженої роботи когнітивних, емоційних та поведінкових механізмів.

Отже, представлена структура відображає епістемічну стійкість як інтегративне утворення, що формується внаслідок взаємодії кількох взаємопов'язаних компонентів. Когнітивний компонент визначає здатність до аналітичного оброблення інформації, її критичного осмислення та виявлення когнітивних викривлень. Емоційно-регулятивний компонент забезпечує контроль афективних реакцій, що виникають у процесі сприйняття інформації, та знижує вразливість до маніпулятивного впливу. Поведінковий компонент проявляється в практиках інформаційної взаємодії, зокрема в перевірці джерел і дотриманні принципів інформаційної гігієни. Водночас ціннісно-смысловий компонент задає орієнтацію на істину, відповідальне ставлення до знань і рефлексивне осмислення інформаційного досвіду.

Оскільки функціонування всіх компонентів за такої організації є взаємозалежним, це дозволяє розглядати епістемічну стійкість як динамічну характеристику, що формується в процесі постійної взаємодії особистості з інформацією. Такий підхід створює підґрунтя для переходу від структурного аналізу до виявлення зовнішніх і внутрішніх детермінант, що впливають на формування епістемічної стійкості.

Епістемічна стійкість формується не лише як внутрішня характеристика особистості, але й як результат її перебування в динамічному інформаційному середовищі, яке в умовах постправди набуває ознак високої турбулентності та насиченості маніпулятивними впливами. Такий стан інформаційного простору

зумовлює необхідність розгляду широкого спектра чинників, що визначають як рівень сприйнятливості до дезінформації, так і потенціал її критичного осмислення.

У сучасних дослідженнях підкреслено, що вплив дезінформації реалізується через поєднання когнітивних викривлень, емоційних реакцій, соціальних ефектів і технологічних алгоритмів поширення інформації [14, с. 2]. Водночас ефективна протидія таким впливам пов'язана з розвитком медіаграмотності, критичного мислення та навичок інформаційної гігієни особистості. Таким чином, доцільним є представлення чинників впливу на епістемічну стійкість у вигляді аналітичної матриці, яка дозволяє систематизувати їх за характером впливу і функціональним призначенням (табл. 1).

Таблиця 1

Чинники впливу на епістемічну стійкість особистості

Група чинників	Дестабілізаційні впливи	Стабілізаційні (захисні) механізми
Когнітивні	Ефект підтвердження, використання евристик мислення	Розвинене критичне мислення, аналітичне оброблення інформації
Психологічні	Підвищена тривожність, страх, емоційна реактивність	Емоційна саморегуляція, рефлексивність
Соціальні	Інформаційні «бульбашки», групова поляризація	Відкритість до альтернативних позицій, когнітивна гнучкість
Технологічні	Алгоритмічні стрічки, віральне поширення маніпулятивного контенту	Цифрова грамотність, навички перевірки джерел
Освітні	Фрагментарність знань, відсутність системності	Системне мислення, сформована медіаграмотність

Джерело: сформовано авторами на основі [1, с. 101; 9, с. 103; 14, с. 3]

Систематизація чинників дозволяє глибше осмислити природу епістемічної стійкості як результату складної взаємодії різнорівневих впливів, що формуються в межах цифрового інформаційного середовища. Виявлений подвійний характер цих чинників свідчить про те, що одні й ті самі механізми можуть виконувати як дестабілізаційну, так і стабілізаційну функцію залежно від рівня розвитку особистісних ресурсів та контексту їх застосування.

На відміну від лінійного трактування впливів, запропонована систематизація дозволяє розглядати епістемічну стійкість як динамічну систему, в межах якої зміни в одному з компонентів можуть посилювати або послаблювати загальний рівень стійкості. Це створює підґрунтя для подальшого аналізу взаємозв'язків між окремими групами чинників та виявлення їх ролі у формуванні здатності особистості до критичного оброблення інформації.

Крім того, структуризація чинників створює методологічну основу для розроблення діагностичних інструментів оцінювання епістемічної стійкості та визначення «вразливих зон» особистості. На практиці це створює можливості цілеспрямованого впливу на стабілізаційні механізми, зокрема через освітні інтервенції, розвиток критичного мислення та формування навичок усвідомленої інформаційної поведінки. У ширшому розумінні це дозволяє розглядати епістемічну стійкість як ключовий ресурс забезпечення інформаційної безпеки особистості та суспільства в умовах цифрової невизначеності.

Отже, систематизація чинників дозволяє перейти від їх статичного опису до осмислення динаміки взаємодії особистості з інформацією. Виявлений баланс між дестабілізаційними та стабілізаційними впливами актуалізує необхідність розгляду епістемічної стійкості як процесу, що розгортається в часі та залежить від послідовності когнітивних дій індивіда. Відповідно,

важливим є не лише визначення факторів впливу, але й розуміння того, як саме особистість обробляє інформацію та приймає рішення щодо її достовірності.

Сучасні підходи до аналізу дезінформації підкреслюють значущість процесуальних механізмів інтерпретації та оцінювання інформаційних повідомлень, що формуються під впливом як індивідуальних, так і соціально-комунікаційних чинників [15]. Умови постправди суттєво трансформують характер взаємодії особистості з інформацією, переводячи її з площини пасивного сприйняття в площину активної інтерпретації та критичного відбору. Це зумовлює необхідність розгляду епістемічної стійкості як послідовного процесу когнітивної фільтрації інформації. Так, взаємодія з інформацією набуває ознак багаторівневого процесу, в якому поєднуються інтуїтивні реакції, аналітичне оцінювання та рефлексивне осмислення. Саме послідовність та якість цих етапів визначають рівень вразливості особистості до дезінформації та її здатність до формування обґрунтованої позиції.

Отже, доцільним є моделювання процесу протидії дезінформації як епістемічної фільтрації, що відображає логіку переходу від первинного сприйняття інформації до її усвідомленого оцінення (рис. 2).

Рис. 2. Процес епістемічної фільтрації інформації

Джерело: сформовано авторами на основі [3, с. 126; 7; 13, с. 122]

Примітка: зворотний зв'язок (6 → 2) відображає ефект навчання та накопичення когнітивного досвіду.

Представлена модель дозволяє інтерпретувати епістемічну стійкість як результат складної когнітивної динаміки, у межах якої відбувається поступове ускладнення оброблення інформації – від інтуїтивного сприйняття до рефлексивного осмислення. Принципово важливим є те, що кожен етап цього процесу виконує не ізольовану, а інтегративну функцію, забезпечуючи узгодження емоційних реакцій, когнітивного аналізу і поведінкових стратегій.

На відміну від спрощених моделей перевірки інформації, запропонований підхід підкреслює циклічний характер епістемічної діяльності, в якому сформована когнітивна позиція сприяє накопиченню досвіду та впливає на подальші інтерпретації. Це дозволяє розглядати

епістемічну стійкість як таку, що не лише формується, але й постійно відтворюється в процесі взаємодії з інформаційним середовищем.

Важливим також є розуміння того, що вразливість до дезінформації виникає не лише через відсутність знань, але й через порушення окремих етапів когнітивного оброблення інформації, зокрема на рівні первинної інтерпретації або критичної перевірки. У цьому розумінні запропонований підхід дає змогу ідентифікувати ключові етапи, на яких відбувається критичне оцінювання інформації та формується ставлення до неї.

Отже, епістемічна стійкість постає як динамічна, саморегульована система, що забезпечує здатність особистості ефективно функціонувати в умовах інформаційної невизначеності. Отримані результати узагальнюють теоретичні підходи до проблеми та створюють підґрунтя для подальших емпіричних досліджень, спрямованих на розроблення інструментів оцінювання та розвитку стійкості до дезінформації в умовах цифрового суспільства постправди.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що епістемічна стійкість є інтегративною властивістю особистості, яка охоплює когнітивні, емоційно-регулятивні, поведінкові та ціннісно-сміслові компоненти, що функціонують у тісному взаємозв'язку. Така багатовимірна структура забезпечує здатність особистості до критичного оброблення інформації, її осмислення та опору маніпулятивним інформаційним впливам, що є визначальним у контексті цифрового суспільства постправди.

Визначено, що формування епістемічної стійкості зумовлюється комплексом когнітивних, психологічних, соціальних, технологічних і освітніх чинників, які мають подвійний характер впливу. З одного боку, вони можуть підвищувати вразливість до маніпулятивного інформаційного впливу, з іншого – виступати ресурсами розвитку критичного мислення та рефлексивного ставлення до інформації. Це дозволяє інтерпретувати епістемічну стійкість як

динамічну характеристику, що формується в процесі взаємодії зовнішніх інформаційних впливів і внутрішніх ресурсів особистості.

Обґрунтовано процесуальну модель протидії дезінформації, яка відображає послідовність когнітивних етапів взаємодії особистості з інформацією – від первинного сприйняття до формування стійкої когнітивної позиції. Запропонована модель підтверджує, що епістемічна стійкість формується як динамічна компетентність у процесі повторюваних практик критичного аналізу та рефлексії.

Водночас подальших досліджень потребують питання емпіричної верифікації запропонованих підходів, розроблення валідних інструментів вимірювання рівня епістемічної стійкості, а також оцінювання ефективності освітніх і когнітивних інтервенцій, спрямованих на її розвиток. Перспективним напрямом є також застосування міждисциплінарних підходів, що інтегрують здобутки когнітивної психології, медіадосліджень та освітніх наук з метою поглиблення розуміння механізмів протидії дезінформації.

Список використаних джерел

1. Кузьменкова К. С. Феномен «дезінформація» як об'єкт наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2025. Т. 36 (75), № 1. С. 100–105. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2025.1/16>.

2. Чиханцова О. А. Психологічна стійкість особистості в умовах екстремальних соціальних викликів: емпіричне дослідження у контексті сучасної кризи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. 2025. № 3. С. 38–43. DOI: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2025.3.6>.

3. Фролова М. Е., Козел В. М. Інформаційна війна в цифрову епоху: виклики та загрози для студентської аудиторії. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2025. Т. 36 (75), № 2. С. 126–132. DOI: <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2025.2/19>.
4. Калиновський Ю., Жданенко С. Соціокультурний вимір інфодемії в умовах глобальної нестабільності. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2022. 1(52). С. 27–46. DOI: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.52.250418>.
5. Стеценко А., Павлик Г. Критичне мислення як чинник психологічної безпеки студентської молоді. *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 8(54). С. 1767–1776. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8\(54\)-1767-1776](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8(54)-1767-1776).
6. Борканюк А. Б., Шульмін С. О. Критичне мислення як складова інформаційної безпеки особистості. *Перспективи: соціально-політичний журнал*. 2025. № 2. С. 71–77. DOI: <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2025.2.9>.
7. Багорка М., Перерва К. Когнітивні викривлення у прийнятті рішень щодо купівлі товарів та послуг: невидимі сили на ринку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 69. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-12>.
8. Юрій А. Медіаграмотність як інструмент протидії зовнішньополітичній дезінформації у Фінляндії. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2024. № 3 (20). С. 87–98. DOI: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2024-03-87-98>.
9. Шаповалов С. Чинники вразливості громадян до дезінформації: висновки міждисциплінарних досліджень та практичні імплікації для України. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*. 2022. Т. 25, № 1. С. 99–107. DOI: <https://doi.org/10.15421/172215>.

10. Lupyna A. Modeling scenarios for cultural resilience among youth in conditions of hybrid information threats. *Вісник гуманітарних наук*. 2026. Vol. 16. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18937107>.
11. Kyssa T. Psychological mechanisms underlying unrealistic expectations from aesthetic procedures in social media. *Наукові інновації та передові технології*. 2026. Vol. 2, № 54. С. 2192–2206. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-2\(54\)-2192-2206](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-2(54)-2192-2206).
12. Yuldasheva L., Yemets O., Senchylo-Tatlilioglu N., Subota S., Tymkova V. Linguistic transformations and strategic communication in wartime Ukraine: ethical challenges, media narratives, and national mobilisation. *Nsukka. Journal of the Humanities Open source preview*. 2025. Vol. 33, № 4. P. 89–109. URL: <https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname=31736.pdf> (дата звернення: 22.02.2026).
13. Bennett L., Livingston S. The disinformation order: disruptive communication and the decline of democratic institutions. *European Journal of Communication*. 2018. Vol. 33, № 2. P. 122–139. DOI: <https://doi.org/10.1177/0267323118760317>.
14. Hameleers M. Disinformation as a context-bound phenomenon: toward a conceptual clarification integrating actors, intentions and techniques of creation and dissemination. *Communication Theory*. 2023. Vol. 33, № 1. P. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.1093/ct/qtac021>.
15. Palese R. Artificial truth: algorithmic power, epistemic authority, and the crisis of democratic knowledge. *Societies*. 2026. Vol. 16, № 3. 102. DOI: <https://doi.org/10.3390/soc16030102>.
16. Bayer J. Post-truth and post-trust: how to re-define trust in the judicial system and the media. *ERA Forum*. 2024. Vol. 25. P. 165–179. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12027-024-00795-8>.